MARIA

(Ina ni Hesus) ang Dakilang Babae ng Sangkatauhan

Ahmad J. Salas

Care Center for New Muslims

Tel: 2423008 Fax: 2423001
P.O.Box: 43339 Riyadh 11561

بسم الله الرحمن الرحيم

ANG PANIMULA

Lahat ng pagpupuri ay sa Allah lamang, ang Panginoon ng lahat ng nilikha. Pinupuri natin Siya at hinihingan ng tulong at kapatawaran. Sinumang bigyang patnubay ng Allah[1] ﷻ, walang sinumang makapagliligaw sa kanya at sinumang hinayaan Niyang maligaw, walang sinumang makapagbibigay patnubay sa kanya. Ako ay sumasaksi na walang ibang tunay na diyos maliban sa Allah ﷻ, ang nag-iisa na dapat pag-ukulan ng tapat na pagsamba. Ako ay sumasaksi na si Muhammad ﷺ[2] ay alipin at Sugo ng Allah. Nawa'y ipagkaloob ng Dakilang Allah ang pagpapala sa kanya, sa kanyang pamilya, sa kanyang kasamahan at sa lahat ng taong sumusunod sa tamang landas hanggang sa Huling Araw.

Bawa't kasaysayang ipinahayag ng Allah ﷻ sa Kanyang Huling Aklat, ang Qur'an, ay naglalayong

---

[1] ﷻ (Subhanahu wa Ta'ala) ito ay isang salita mula sa wikang Arabik na binabanggit tuwing ang pangalan ng Allah ay nababanggit. Ito ay isang paggalang, pagluwalhati o papuri sa Kanya na ang kahulugan ay [Luwalhati sa Allah, ang Kataas-taasan, ang Dakila].

[2] ﷺ (Sallallahu Alayhi wa sallam) ito ay salita mula sa wikang Arabik na binabanggit tuwing ang pangalan ng Propeta Muhammad ay nasasambit. Ito ay isang du'a (panalangin) para sa kanya na nawa'y ipagkaloob sa kanya ang kapayapaan at pagpapala.

makapagturo sa tao ng mga aral tungo sa pagiging mabuting mananampalataya. Ang Qu'ran ang humahawi ng mga haka-haka, maling kaisipan o pagkilala at maging ang walang katotohanang iniuugnay sa bawa't tao o bagay na itinuturing na may malaking bahagi ng pananampalataya. Kaya't ang Qur'an ay tinawag na *Al Furqan* (isang salita mula sa wikang Arabik na may kahulugan na "Pamantayan") sapagka't ito ay tumatayo bilang pamantayan sa pagitan ng katotohanan at kasinungalingan. Ito ang nagsisilbing tagapagpaliwanag ng mga pangyayari o kasaysayan sa nagdaang panahon upang ganap na maituwid ang mga kamalian tungkol dito at muling ibalik sa antas ng katotohanan.

Ang isang halimbawa na binigyan ng liwanag ay ang katotohanan tungkol sa buhay ni Maryam[3] (Maria) ang dakilang Ina ni Isa[4]

---

[3] Ang pangalan ni Maria sa wikang Arabik ay Maryam. Sa kapakanan ng mga mambabasang di-muslim, ipagpapatuloy ang paggamit ng pangalang "Maria" sa aklat na ito.

[4] Ang pangalan ni Hesus sa wikang Arabik ay 'Isa. Sa kapakanan ng mga mambabasang di-muslim, ipagpapatuloy ang paggamit ng pangalang "Hesus" sa aklat na ito. ﷺ (Alayhis salam) ito ay isang salita mula sa wikang arabik na binabanggit tuwing ang pangalan ng isang Propeta o anghel ay nababanggit. Ito ay isang dua (dalangin) para sa

(Hesus ﷺ) sapagka't ang magandang kasaysayang ipinahayag ng Banal na Qur'an tungkol sa kanya ay makapagdudulot ng higit pang magandang kaisipan hindi lamang sa mga Muslim kundi sa mga Kristiyano na nagmamahal sa kanya. Ang kanyang kalinisan, at wagas na pagsamba ay sadyang maingat na nakatala sa Banal na Qur'an. At ito ay isang palatandaan lamang kung gaano pinarangalan at patuloy na pinararangalan ng relihiyong Islam at ng mga Muslim, ang isa sa mga Dakilang Babae ng Sangkatauhan- si Maryam bint Imran (Maria, ang anak ni Imran).

Sa tatlong kinikilalang relihiyon sa buong mundo--- ang Hudaismo (Judaism), Kristiyanismo at Islam, mayroong tatlong kakaibang pananaw ang isinasaalang-alang ng mga tagasunod nito sa katauhan ni Maria. Sa pananaw ng mga Hudyo, ang pagkakilala nila sa kanya ay sadyang nakapanlulumo sa dahilang si Maria ay itinuturing bilang isang masama o maruming babae na nagkasala ng pangangalunya. Kaya naman, si Hesus ﷺ sa

kanila o kanino man sa kanila na nawa'y ipagkaloob sa kanila ang kapayapaan at pagpapala ng Allah.

kanilang paningin ay isang anak sa pagkakasala, at samakatuwid, isang huwad na Propeta. Sa panig naman ng ibang sekta ng relihiyong Kristiyanismo, ang pagkakilala nila kay Maria ay sadyang lagpas sa makatuwirang pananaw ng isang mabuting mananampalataya. Siya ay tinaguriang "Ina ng Diyos" sapagka't kinilala naman ang kanyang anak na si Isa ﷺ (Hesus) bilang anak ng Diyos o Diyos na nagkatawang-tao.

Sa relihiyong Islam, ang pananaw ng isang Muslim tungkol kay Maria ay nasa makatuwirang pagitan ng relihiyong Hudaismo at Kristiyanismo. Si Maria ay hindi masamang babae tulad ng pagturing ng mga Hudyo at hindi rin naman bilang "Ina ng Diyos" katulad ng pagturing ng ibang Kristiyano. Ang pagkilala ng Muslim kay Maria ay batay sa aral ng Qur'an at Hadith[5] ni Propeta Muhammad ﷺ. Si Maria ay isa sa pinakadakilang Babae ng Sangkatauhan. Ang kanyang kasaysayan ay isang malaking bahagi ng Kapahayagan ng Banal na Qur'an, ang aklat na paulit-ulit na binibigkas at

[5] Hadith-ito ay mga tinipong mga salita, aral o mga bagay na sinang-ayunan o ipinagbawal ng Sugo ng Allah na si Muhammad ﷺ.

binabasa ng mga Muslim sa kanilang pang-araw-araw na pagsamba sa Dakilang Lumikha.

Bagaman si Propeta Muhammad ﷺ ay mula sa mga arabong lahi ni Propeta Ismael (isa sa anak ni Propeta Ibrahim [Abraham]) siya mismo ang nagtanggol at nagbigay patunay sa kalinisan ni Maria at ni Hesus (ang mag-ina na mula sa angkan ng Israel na kung saan naman nagsanga ang lahi ng mga Hudyo). Taliwas sa mga paratang ng mga Hudyo, na dapat sana ay magbigay ng karangalan kay Maria at Isa عليه السلام (Hesus) dahil iisa ang kanilang pinag-ugatang lahi. Ang itinakdang magtanggol kay Maria at Isa عليه السلام (Hesus) ay mula sa lahi ng mga Arabo, si Propeta Muhammad ﷺ.

Sa mahabang panahon, ang hidwaan ng mga Hudyo at Arabo ay patuloy magpahanggang sa ngayon. Subali't, sa kabila nito, ang Banal na Qu'ran na ipinagkatiwala kay Propeta Muhammad ﷺ na isang arabo ay nagpahayag ng isang katotohanan upang bigyang katarungan ang tunay na pangyayaring naganap kay Maria at Propeta Isa عليه السلام (Hesus).

Ang kapahayagan ng Banal na Qur'an ay hindi pansariling pagnanasa ni Propeta Muhammad ﷺ kundi isang kautusan sa kanya bilang Huling Sugo para sa Sangkatauhan. Sinunod lamang niya ang anumang kapahayagan ng Allah sa kanya. Kaya, ang Banal na Qur'an ay nagpatunay nito.:

Qur'an 10:15 *"Sabihin mo (O Muhammad), wala sa akin ang karapatan upang baguhin ito ng ayon sa aking (sariling) pagnanasa. Sinusunod ko lamang kung ano ang ipinahayag sa akin."*

Qur'an 10:16 *"Kung ninais lamang ng Allah, hindi ko ito magagawang bigkasin (o isiwalat) sa inyo..."*

Qur'an 3:44 *"(Ito ay) bahagi ng isang balita mula sa Al Ghaib (di-nakikita) na Aming ipinahayag sa iyo (O Muhammad)..."*

MARYAM-ANG KASAYSAYAN

Ating tunghayan ang kasaysayan ni Maria, ang dakilang ina ni Hesusعليه السلام. Ang salaysay ng Surah Maryam (Isang Kabanata mula sa Banal na Qur'an) na tumatalakay tungkol kay Maria ay sadyang

tumatagos sa puso ng sinumang mambabasa. Walang aklat sa buong kasaysayan ang nakapagbigay ng isang magandang damdamin tungkol sa kadakilaan ni Birhen Maria maliban sa Banal na Qur'an, ang Huling Kapahayagan ng Nag-iisang Diyos na ipinagkatiwala Niya sa Kanyang Huling Sugo at Propeta- si Muhammad Ibn Abdullah ﷺ. Walang mata ang hindi luluha sa kabanal-banalan at napakagandang salaysay ng Banal na Qur'an tungkol sa Dakilang Babae ng Sangkatauhan-si Maria. Bawa't talatang tumatalakay sa kanyang katauhan ay tigib ng inspirasyon at umaakay sa magandang damdamin ng bawa't taong nagmamahal at may matiim na paghanga sa kanya. Sino pa nga ba ang makapagbibigay ng magandang salaysay kundi ang Isang Tanging Diyos na Makapangyarihan sa lahat. Siya ay may Ganap na Kaalaman, ang may ganap na Karunungan. Sinumang mambabasa, maging siya man ay Muslim o Kristiyano ay katiyakang hindi mapasusubalian ang karangalang ipinagkaloob ng Dakilang Maykapal-Allah ﷻ kay Maria-ang babaeng nagmula sa pamilya ng sangkatauhan.

ANG ANGKANG PINAGMULAN NI MARIA

Si Maria ay mula sa angkan ng mga Propeta. Ang kanyang mga magulang ay sina Imran at Hannah Bint Faqoud. Ang Allah ﷻ ay nagsabi sa Banal na Qur'an:

Qur'an 3:33-34 *"Katotohanan! Pinili ng Allah si Adam (Adan), Nuh (Noah), at ang angkan ni Ibrahim (Abraham) at ang angkan ni Imran ng higit sa lahat ng (Kanyang mga) nilikha. Bawa'tisa sa kanila ay lahi ng isa't-isa. At ang Allah ang Nakaririnig, ang Nakaaalam."*

Si Hannah ay hindi magka-anak sa mahabang panahon. Sa kanyang mataimtim na panalangin, siya ay nagsumamo sa Allah ﷻ na siya ay pagpalain sa pamamagitan ng pagkakaloob sa kanya ng isang anak at bilang isang panata o pangako, ito ay iaalay niya sa paglilingkod sa Allah ﷻ. Ang Banal na Qur'an ay nagpatunay nito:

Qur'an 3:35 *"(Alalahanin) Nang ang asawa ni Imran ay nagsumamo: "O, aking Panginoon! Ako ay nangangako sa Iyo na ang sanggol sa aking sinapupunan ay iaalay ko sa Iyo bilang paglilingkod sa Iyo (tanging sa pagsamba lamang sa Iyo) kaya tanggapin Mo ito mula sa akin. Tunay, na Ikaw ang Palakinig. At ang Maalam."*

Kaya, nang isinilang niya ang sanggol, siya ay nagsabi nang may pasasalamat at kasiyahan:

Qur'an 3:36 *"O aking Panginoon! Ako ay nagsilang ng isang batang babae. At ang Allah ang higit na nakakaalam sa kanyang isinilang. Datapwa't ang lalaki ay hindi katulad ng babae (sa paglilingkod) at Aking pinangalanan Siyang Maryam (Maria) at ako ay nagpapakupkop sa Iyo para sa kanya at sa kanyang magiging anak laban kay Satanas, ang isinumpa[6]."*

[6] Sa pagsasalaysay ni Abu Hurayrah, si Propeta Muhammad ay nagsabi: "Bawa't bagong silang na sanggol ay hinahawakan ni Satanas. At ang sanggol ay magsisimulang umiyak nang dahil sa kanyang paghawak maliban kay Maryam (Maria) at sa kanyang anak (si Isa, [Hesus])." (Tafsir Ibn Khatir, vol 2. pahina 150)

ANG PANGANGALAGA AT PAGPAPALAKI KAY MARIA

Kaya, tinanggap ng Allah ﷻ ang dalangin ng ina ni Maria. Ang Banal na Qur'an ay nagpatunay nito:

***Qur'an** 3:37 "Kaya, tinanggap ng kanyang Panginoon (Allah) mula sa kanya nang may kaaya-ayang pagtanggap. At pinagyaman Niya ito sa mabuting asal at inilagay siya sa ilalim ng pangangalaga ni Zakariyyah."*

Ayon sa pagtatala ni Ibn Jabir, si Ikrimah ay nagsabi, "*Dinala ng ina si Maryam (Maria) na nakabalot pa sa lampin sa mga Rabbi, ang mga inapo o lahi ni Propeta Haron (Aaron ﷺ), ang kapatid ni Musa (Moises ﷺ). Noong panahong yaon, ang pangangasiwa at pangangalaga ng Bayt Al Maqdis (sa Herusalem) ay nasa mga kamay ng mga Rabbi*. Sinabi ng ina ni Maryam (Maria), "*Kunin ang batang ito na aking ipinangakong maglilingkod sa Allah. Siya ay aking anak at pinalalaya ko na siya at hindi ko na siya ibabalik sa aming pamamahay.*"

Sila ay nagsabi, 'Anak siya ng ating Imam[7]' sapagka't laging pinamumunuan sila ni Imran sa pagdarasal, 'siya ang nagsasaayos sa mga ritwal ng pag-aalay'. Si Zakariyyah﵇[8] ay nagsabi, 'ibigay siya sa akin dahil ang kanyang tiyahin sa kanyang ina ay aking asawa'. Sila (mga Rabbi) ay nagsabi, 'Hindi maaatim ng aming kalooban na ibigay siya sa iyo dahil siya ay anak ng aming Imam'. Kaya, sila ay nagsagawa ng loterya sa pamamagitan ng kanilang panulat na ginamit nila sa pagsusulat ng Tawrah (Tawrat ni Moises﵇), at si Zakariyyah﵇ ang nagwagi at kinuha si Maryam sa ilalim ng kanyang pangangalaga (At Tabari 6:351).
Ang pagtatalong ito ay ipinahayag ng Banal na Qur'an bilang bahagi ng kasaysayang nagdaan:

Qur'an 3:44 *"(Ito ay) bahagi ng isang balita mula sa Al Ghaib (di-nakikita) na Aming ipinahayag sa iyo (O Muhammad). Ikaw ay hindi naroroon sa kanila (sa panahong yaon), nang sila ay maghagis*

[7] Imam-ito ay islamikong katawagan o taguri sa sinumang namumuno sa sama-samang pagdarasal na isinasagawa sa isang Masjid (Moske).

[8] Si Zakariyyah ay asawa ng kapatid ni Hannah bint Faquod, ang ina ni Maryam (Maria). Siya ang ama ni Yahya (Juan [Bautista]) kaya ang huli at si Isa (Hesus) ay magpinsang-buo.

---

ng kanilang panulat upang pagpasiyahan kung sino sa kanila ang mangangalaga kay Maryam (Maria), at ikaw ay wala sa kanila nang sila ay magtalo-talo."

Lumaki si Maria na may angking kabanalan, kabaitan, kalinisan ng puso at kagandahang-asal. At dahil sa pagpapala ng Allah sa kanya, may kaakibat na himala ang kanyang pamumuhay. Ang pagkain ni Maria ay tuwirang nagmumula sa Allah ﷻ. Kaya, minsan ay namangha ang kanyang tagapag-alaga at amaing si Propeta Zakariyyah عليه السلام sapagka't:

Qur'an *3:37"Tuwing pumapasok si Zakariyyah sa Mihrab (silid-dalanginan) upang dalawin siya (Maria), kanyang natatagpuang mayroong pagkain. Siya (Zakariyyah) ay nagsabi: O, Maryam (Maria)! Saan mo kinuha ang mga ito (pagkain)? Siya (Maria) ay nagsabi: Ito ay nanggaling sa Allah. Katotohanan, ang Allah ay nagkakaloob sa kaninumang Kanyang naisin, ng walang sukat."*

Mula sa Tafsir ni Ibn Khatir (vol 3 pahina 151, Tafsir ng Surah Al Imran ayah bilang 37 na hinango sa panulat ni Ibn Abi Hatim 2:227-229) na ayon kay

Mujahid, Ikrimah, at iba pang manunulat ng kasaysayan, "Natatagpuan niya (Zakariyyah) si Maryam na kung panahon ng tag-lamig, nakikita niyang mayroon itong mga prutas na pantag-araw. At kung tag-araw naman, natatagpuan niyang mayroong mga prutas na pantag-lamig".

ANG MAGANDANG BALITA KAY MARIA
UNANG YUGTO
ANG PAGPILI NG DIYOS KAY MARIA

Ito ang *Tafsir* (paliwanag) ni Ibn Kathir[9] sa simula ng kasaysayan ni Maria: Ang Allah ﷻ ay nagsabi na ang mga anghel ay nagsalita kay Maria sa pamamagitan ng Kanyang Kautusan at sinabi na siya ay pinili nang dahil sa kanyang tapat na paglilingkod sa Kanya, ang kanyang pagiging mahinhin, marangal, kawalang kamuwangan sa makamundong bagay, at katatagan sa pananampalataya. At siya ay

[9] Si Ibn Kathir ay isang pinagpipitaganang iskolar ng Islam na may sariling Tafsir (pagpapaliwanag ng Qur'an) na may pamagat na "Tafsir Ibn Kathir" (Volume 1-10).

pinili nang dahil sa kanyang mga katangian nang higit sa kaninumang babae sa mundong ito.

Qur'an 3:42 *"At (alalahanin) nang ang mga anghel ay nagsabi: "O, Maryam (Maria), katotohanan, pinili ka ng Allah, ginawang malinis (at wagas) at pinili ka nang higit sa mga kababaihan ng lahat ng nilalang."*

Bilang panimulang kautusan kay Maria, siya ay inutusan ng Allah ﷻ sa pamamagitan ng mga anghel na dagdagan niya ang mga gawang pagsamba, pagpapakumbaba, pagpapatirapa, pagyukod upang kanyang ganap na magampanan kung ano ang itinakda ng Allah ﷻ para sa kanya.[10]

Qur'an 3:43 *"O, Maryam (Maria)! Isuko mo ang iyong sarili nang may ganap na pagtalima (pagsunod) sa iyong Panginoon at iyong ipatirapa ang sarili, at iyuko kasama ng mga nagsisiyuko."*

[10] Ang paliwanag na ito ay mula sa Tafsir ni Ibn Kathir, isang pinagpipitaganang iskolar ng Islam na matatagpuan sa kanyang aklat na may pamagat na "Tafsir Ibn Kathir" (Volume 2) pahina 157.

IKALAWANG YUGTO ANG PAHAYAG NI ANGHEL GABRIEL KAY MARIA TUNGKOL KAY HESUS

Dumating ang mga anghel na may balita kay Maria na siya ay magsisilang ng isang dakilang sanggol na may dakilang layunin. Ang Allah ﷻ ay nagpahayag:

Qur'an 3:45-48 *"Tandaan! Nang ang mga Anghel ay nagwika: "O, Maryam (Maria)! Katotohanan, ang Allah ay nagbibigay sa iyo ng magandang balita ng isang Salita mula sa Kanya: ang kanyang pangalan ay Mesiyas, Hesus, anak ni Maryam (Maria), na may mataas na karangalan sa daigdig na ito at sa kabilang buhay. At siya ay nasa (hanay ng) mga malalapit (sa Allah). At siya ay magsasalita sa tao mula sa (kanyang) duyan (kamusmusan) at kagulangan. At siya ay nasa (hanay ng) mga matutuwid. Siya (Maria) ay nagwika: O! aking Panginoon! Paano ako magkakaroon ng anak gayong walang lalaki ang sumaling sa akin? Siya ay nagwika: (Kahit na) Ganyan ang Allah, lumilikha ng*

anumang Kanyang naisin. Kapag Kanyang itakda ang isang bagay, Siya ay magsasabi (lamang) ng "Kun" (Maging) "fayakun" (at mangyayari nga).

Sa talatang nabanggit sa itaas, si Maria ay tunay na larawan ng isang malinis na babae at busilak na puso. Siya ay sagisag ng walang kamuwangan, kaya naman siya ay namangha nang sabihin sa kanya ng mga anghel na siya ay magsisilang samantalang siya ay ganap na birhen. Gayon pa man, ang kanyang katatagan sa pananalig sa Makapangyarihang Diyos ang nagbigay liwanag sa kanya upang tanggapin niya ang himala at kaakibat ng tungkuling nakaatang sa kanya bilang isang mananampalataya. Natanim sa kanyang pag-iisip ang Ganap na Kapangyarihan ng Diyos, na anuman ang Kanyang likhain o naising gawin, ito ay tunay na magaganap at mangyayari.

ANG IKATLONG YUGTO
ANG PAGDADALANG-TAO NI MARIA

Nagsalaysay ang Banal na Qur'an:

Qur'an 19:16-17 *"At banggitin (mo) sa Aklat (Qur'an) ang kasaysayan ni Maryam (Maria), nang siya ay lumayo mula sa kanyang pamilya (upang humayong mag-isa patungo) sa isang pook sa dakong silangan. Siya ay naglagay ng tabing (upang ikubli ang sarili) mula sa kanila pagkaraan ay Aming isinugo ang 'Ruh' (Anghel Gabriel) at lumitaw sa kanya sa anyong ganap na tao."*

Dahil sa tawag ng tungkulin mula sa Diyos (Allah ﷻ) si Maria ay tumalima at sumunod sa kautusan. Sa kanyang pag-iisa, biglang nagpakita ang Anghel Gabriel ﵇ sa kanya sa ganap na anyong tao, kaya siya ay namangha at nagwika:

Qur'an 19:18 *"Katotohanan!, ako ay nagpapakupkop sa Mahabagin (Allah) laban sa iyo, kung ikaw ay may takot sa Allah."*

Ngunit, ang Anghel Gabriel ﵇ ay malugod na nagpaliwanag na siya ay napag-utusan lamang ng Allah ﷻ:

Qur'an 19:19 *"Siya (Anghel Gabriel) ay nagsabi: Ako ay isang Sugo lamang mula sa iyong Panginoon*

(upang ibalita sa iyo) ang isang pagpapala (bilang handog sa iyo) ang (pagkakaroon mo ng) isang matuwid na anak na lalaki."

Sa talatang nabanggit sa itaas, ipinaalala kay Maria na siya ay pagpapalain ng isang anak na lalaki (Hesus ﷺ) bilang handog sa kanyang pagiging malinis at matibay na pananampalataya. At itinanong rin ni Maria upang magkaroon ng katiyakan na ang lalaking kanyang kaharap ay tunay na anghel. Siya ay nagtanong:

Qur'an 19:20 *"Siya ay nagsabi: "Paanong ako ay magkakaroon ng isang anak na lalaki samantalang walang lalaking sumaling sa akin at ako ay hindi isang maruming babae?"*

Ang Anghel Gabriel ﷺ ay sumagot:

Qur'an 19:21 *"Siya ay nagsabi: Kahit na (ito ay mangyayari), ang iyong Panginoon ay nagsabi:Yaon ay madali para sa Akin at Aming itinakda siya*

(Hesus) bilang palatandaan[11] *sa Sangkatauhan at isang Habag mula sa Amin, at ito ay isang bagay na itinakda na.*"

Nang sabihin ni Anghel Gabriel ﷺ kay Maria na ang lahat ay naitakda na ng Allah, tinanggap niya ito nang buong puso at ganap na pagtitiwala at katatagan. Ang *Tafsir* (pagpapaliwanag) sa pangyayaring ito ay binigyan ng pagsasalaysay ng ganito: *'Hinipan ni Anghel Jibril* ﷺ *(Gabriel) ang kasuotang damit ni Maryam (Maria). Pagkaraa'y, ang hininga ay*

[11] Si Isa (Hesus) at maging ang kanyang Ina na si Maria ay isang palatandaan para sa sangkatauhan. Ang Dakilang Lumikha ay nagpapahiwatig sa tao na Siya ay Ganap na Makapangyarihan. Kung itakda Niya ang isang bagay, Siya ay magsasabi lamang ng *Kun* (Maging) at *(Fayakun)* mangyayari nga. Iba't ibang uri ng pamamaraan ang ipinakita ng Allah sa paglikha Niya sa tao. Una, nilikha Niya si Adan na walang nakaugnay na babae (ina) at lalaki (ama) sa kanya. Ikalawa, nilikha Niya si Hawa (Eba) mula sa tadyang ng isang lalaki (Adan) ngunit walang nakaugnay na babae (ina). Ikatlo, nilikha Niya si Hesus mula sa babae (kay Maryam [Maria] ngunit walang kinasangkutang lalake (ama). Ikaapat, nilikha niya ang karaniwang tao mula sa ugnayang babae (ina) at lalaki (ama). Kaya, ang pagkakalikha sa tao ng Makapangyarihang Diyos sa anumang pamamaraan ay isang pagpapahiwatig ng Kanyang Walang Hanggang Kadakilaan at Kaluwalhatian. Ang kapangyarihan sa paglikha at kautusan ay para lamang sa Kanya. Kaya naman, nararapat lamang na ang tapat na pagsamba ay iukol at ialay lamang sa Kanya.

pumasok sa kanyang sinapupunan at siya ay naglihi. (Tafsir ibn Khatir vol 6 pahina 244). Bilang karagdagang paliwanag (mula din sa Tafsir ibn Khatir pahina 244), si Muhammad bin Ishaq ay nagsabi, "Nang siya ay maglihi habang sumasalok ng tubig sa balon, siya ay bumalik sa kanyang kamag-anak. Ang Banal na Qur'an ay nagpahayag tungkol sa himalang naganap at nangyari kay Maria:

Qur'an 21:91 *"At siya (Maryam [Maria]) na nangalaga sa kanyang kalinisan (dangal at puri): Amin siyang hiningahan (sa manggas ng kanyang damit [sa pamamagitan ng Anghel Jibril]),..."*

Pagkaraan nito, ang kanyang buwanang regla ay tumigil at siya ay nakaranas ng karamdamang tulad ng isang karaniwang nagdadalan-tao. Ang kanyang kulay ay nagbago at maging ang kanyang pananalita. Mula noon, wala ng tao ang dumalaw sa tahanan ni Zakariyyah ﷺ. Ang balita ng pagdadalang-tao niya ay kumalat mula sa angkan ng Israel. Ito rin ang simula na si Maria ay paratangan o pagbintangan bilang isang babaeng nangalunya sa

lalaking si Yusuf[12] (Joseph, ang karpintero) sa dahilang siya ang huling nasa templo. Wala nang tao pa ang nakakita kay Maria at wala din siyang nakitang tao mula nang siya ay magdalantao (*Tafsir Ibn Kathir vol 6 pahina 244*). Ang Banal na Qur'an ay nagsalaysay tungkol sa naganap na pangyayari:

Qur'an 19:22 *"Kaya, siya ay nagdalang-tao at siya ay humayo sa isang malayong pook."*

ANG PANGANGANAK NI MARIA

Ang kabanalan ng tungkulin ni Maria ang siyang nagbigay katatagan sa kanya upang magpakasakit siya alang-alang sa pagsasakatuparan nito. Mag-isa niyang binalikat ang pagdurusang ito subali't, ang patnubay ng Dakilang Maykapal ay nasa kanya. At

[12] Ito ang paliwanag sa Tafsir Ibn Kathir ng Surah 19 Maryam sa pahina 244 (vol 6). Ang Banal na Qur'an at maging sa mga Hadith ng Propeta Muhammad ay walang pahayag na si Yusuf (Joseph) ay naging asawa ni Maria. Sapat na sabihin na pinanatili ng Islam ang ganap na kalinisan ni Maria laban sa anumang dungis na iniaakibat sa kanyang dangal at puri. At bilang muslim, ipinag-uutos na maging maingat sa pagbibigay ng anumang pahayag na walang batayan mula sa Qur'an at Hadith. At tanging ang Allah lamang ang ganap na nakakaalam.

natagpuan na lamang ang sarili na tigib ng dalamhati sa isang pook. Ang Banal na Qur'an ay nagsalaysay:

Qur'an 19:23 *"At ang sakit (na dala) ng kanyang panganganak ang naghatid sa kanya sa isang puno ng datiles. Siya ay nagwika: Sana'y namatay na ako bago pa dumating ang pangyayaring ito (ang panganganak) at ako ay nabaon na sa limot."*

At pagkaraan ng pagdurusa at pighating dala ng hirap ng panganganak, siya ay nagsilang ng isang lalaking sanggol. At kaakibat nito ay ang mga himala ng pagsilang.

Qur'an 19:24 *"Pagkaraan, isang tinig mula sa kanyang paanan ang tumawag: "Huwag kang malumbay, ang iyong Panginoon ay nagbigay sa iyo ng isang bukal ng tubig sa iyong paanan."*

Qur'an 19:25 *"At iyong yugyugin ang puno ng datiles (mula sa iyong itaas), (at) maglalaglagan sa iyo ang mga sariwang hinog na bunga."*

Ang bukal na tubig sa tabi ng kanyang paanan at ang mga bunga ng datiles ay nagsilbing pagkain at inumin niya upang mapawi ang kanyang gutom at

uhaw. Maituturing na isa ring himala, sa kabila ng kalagayan ni Maria ay nakayanan niyang yugyugin ang isang puno ng datiles. Ito ay isang palatandaan lamang na siya ay ganap na pinatnubayan at pinagpala ng Dakilang Maykapal. Nang siya ay naging malakas na, siya ay pinagpayuhang magsagawa ng pag-aayuno[13] bilang bahagi ng takdang magaganap sa kanya. Ito rin ang paliwanag (*tafsir*) ng mga mapananaligang maalam na muslim tungkol sa pangyayaring ito. (Higit na nakakaalam ang Allah tungkol dito).

Qur'an 19:26 *"Kaya, kumain at uminom at masiyahan. At kung sakali mang iyong makadaup-palad ang sinumang tao, iyong sabihin "Katotohanan! ako ay nagbigay panata (sa pamamagitan) ng pag-aayuno sa Mahabâging*

[13] Ang pag-aayuno ay isang haligi ng Pananampalatayang Islam. Ito ay isang kautusan ng Makapangyarihang Diyos sa lahat ng tao na may kakayahang mag-ayuno. Sa lahat ng panahon, ating matutunghayan kahit sa mga naunang Banal na Kasulatan (Tawrat [ang kasulatang ipinahayag kay Moises] at Injeel [Ebanghelyo ang kasulatang ipinahayag kay Hesus] na ang pag-aayuno ay isang kautusang ipinag-aanyaya upang ang tao ay matutong magpigil sa sariling pagnanasa at makamtan niya ang tunay na diwa ng pagsunod sa kanyang Panginoon.

(Diyos) kaya hindi ako makikipag-usap kaninumang tao sa araw na ito."

ANG PAGBABALIK NI MARIA SA KANYANG ANGKAN

Dahil sa kautusan ng Allah, nagsimula siyang maglakbay patungo sa kanyang pamayanan ng buong katatagan at tibay ng kalooban. Dala-dala niya ang sanggol na si Hesus [Isa]﵇, at sa pagkakataong ito, handa siyang magbigay patunay sa tunay na nangyari. Kaya, siya ay hindi na rin nababahala sa ano mang sasabihin sa kanya ng mga tao sapagka't ang himala ng kanyang sanggol na anak ay higit na magbibigay liwanag tungkol sa kanyang pagkakaroon ng anak na hindi sumailalim sa karaniwang daloy ng pagiging ina. Ang Banal na Qur'an ay nagpahayag tungkol dito:

Qur'an 19:27 *"At kanyang dinala siya (ang sanggol) patungo sa kanyang mga angkan. Sila (mga tao) ay nagsabi: O Maryam (Maria)! Tunay na ikaw ay nagdala ng isang bagay na kamangha-mangha!"*

At ang ilan sa mga taong nakapaligid sa kanya ay nagtanong at nag-usisa din sa kanya nang may bahid ng panunumbat at pag-aalinlangan sapagka't ang kanilang lahi o angkan ay bantog sa pagiging makadiyos at kilala bilang marangal na lahi ng mga Propeta. Kaya, ang ilan nga ay nagsabi:

Qur'an 19:28 *"O kapatid na babae ni Harun*[14] *(Aaron)! Ang iyong ama ay hindi isang masamang*

---

[14] Si Maryam (Maria) ay tinawag na kapatid na babae ni Harun (Aaron) sapagka't siya ay mula sa angkan ng mga Propetang sina Moises at Aaron (at ito ay isang kawikaan o katagang naibubulalas (idiomatic expression) kung ang isang tao ay nabibigla o namamangha at hindi makapaniwala. Sa wikang Arabik, ang salitang "akhun" {kapatid na lalaki] o "ukhtun" [kapatid na babae] ay may dalawang kahulugan: 1. kapatid sa dugo at 2. kapatid sa angkan o lahi o kapatiran sa pananampalataya. Ganito rin ang ginamit ng Qur'an sa ibang talata nito. Halimbawa, sa Surah 11, talata bilang 78, si Propeta Lot ay tinawag ang mga kababaihan ng kanyang pamayanan bilang "aking mga anak na babae [my daughters]. Sa Surah 7, talata bilang 65, 73, at 85, sina Propeta Hud, Salih at Shuaib ay tinawag na "kapatid na lalaki ng kani-kanilang mamamayan. At maging ang mga mamamayan ni Propeta Lot ay tinawag na kapatid ni Propeta Lot maliban sa salitang "banatii" na ang kahulugan ay "aking mga anak na babae [my daughters]." Kaya, ang "O, kapatid na babae ni Aaron" ay ginamit bilang kawikaan (idiom) batay sa angkan o lahi. Kahit sa Ebanghelyo ni Lukas [Bibliya Bagong Tipan], si Elizabeth na asawa ni Zakariyyah ay tinawag na "daughter of Aaron, sa English translation]. (Ang paliwanag na ito ay hinango at sinipi mula sa aklat na may pamagat na "*The Sources of the Qur'an, A Critical Review of the Authorship* Theories ni Hamza Mustafa Njozi ng World Assembly of Muslim Youth, Saudi

tao at maging ang iyong ina ay hindi isang maruming babae."

At dahil nga si Maria ay nag-aayuno bilang isang tanda at kautusan, hindi siya nagsalita bagkus itinuro niya ang batang-sanggol. Sadyang ang salaysay na ito ay makabagbag damdamin at tunay na ang kapahayagang ito ay isang palatandaan ng malinis at wagas na puso ng isa sa mga dakilang babae ng sangkatauhan.

Qur'an 19:29 *"At kanyang itinuro siya (ang sanggol). Sila (mga tao) ay nagwika: "Paano namin makakausap ang isang batang (musmos) na nasa duyan[15]?"*

Arabia. Sa nakaraang paliwanag, ang mga Rabbi na namamahala sa *Bayt Al Maqdis* ay mula sa angkan ni Aaron. Kaya, ang mga tao sa panahon na yaon ay kinikilala at iginagalang ang lahi ni Imran (ama ni Maria) bilang mga taong nagmula sa angkan ng mga Propeta.

[15] Si Abu Hurayrah ay nagsalaysay na ang Sugo ng Allah ay nagsabi: "Walang sinuman ang nagsalita sa kanilang kamusmusan maliban sa tatlo: (Ang una ay si Isa ibn Maryam [Hesus, anak ni Maria]), (ang ikalawa ay): Mayroong isang lalaki mula sa angkan ni Israel na ang ngalan ay Juraij. Habang siya ay nagdarasal, ang kanyang ina ay dumating at tinawag siya. Sinabi niya sa kanyang sarili, "Dapat ko ba siyang sagutin o ituloy ko ang pagdarasal?" Siya ay nagpatuloy sa pagdarasal at hindi niya sinagot ang ina. Ang kanyang ina ay nagsabi,

Sa talata sa itaas, ganap na nagtaka ang mga tao kung bakit niya itinuro ang bagong silang na sanggol na hindi pa makapagsalita. Subali't, ang himala ay naganap. Ang sanggol na si Isa ﷺ (Hesus) ay

---

"O, Allah, huwag Mo pong itulot na siya ay mamatay hanggang hindi siya makatagpo ng isang babaeng mababa ang lipad (nagbibili ng aliw). Kaya, habang siya ay nasa pag-iisa (kalagayang hermitanyo), isang babae ang dumating at inakit siya ngunit siya ay tumanggi. Kaya, ang babae ay nagtungo sa isang pastol at inalay ang sariling katawan upang makipagtalik, at pagkaraan, siya ay nanganak at sinabing ito ay anak ni Juraij. Ang mga tao, samakatuwid, ay dumating sa kanya at siya ay inabuso. Si Juraij ay nagsagawa ng (Wudhu) paglilinis sa katawan at nag-alay ng (mataimtim na) pagdarasal, at pagkaraan ay nagtungo sa batang musmos at nagsabi: O, batang musmos! Sino ang iyong ama? Ang bata ay sumagot, "Ang pastol". Nang marinig ito, ang mga tao ay nagsabi: Ipagpapatayo ka namin (O Juraij) ng iyong tirahan (sa pagiging hermitanyo) na yari sa ginto," ngunit siya ay nagsabi: "Hindi, ipagpagawa na lamang ninyo ako ng isang yari sa luwad (lupa)." (Ang ikatlo ay isang bayani ng isang kasunod na kuwento): Ang isang babae mula sa angkan ni Israel ay nagpapasuso ng kanyang anak nang ang isang makisig na lalaki ay dumaan sa kanya. Siya ay nagsabi, "O, Allah! Gawin Mong katulad niya ang aking anak." Sa pagkakataong yaon, ang batang musmos ay tumigil sa pagsuso at humarap sa makisig na lalaki at nagsabi: "O, Allah, huwag Mo po akong gawing katulad niya. At pagkaraan, muling sumuso ang bata. Pagkaraan, may mga taong nagdaan na may dalang babaeng alipin at ang ina ng bata ay nagsabi: "O, Allah, huwag Mong gawin katulad nito (babaeng alipin) ang aking anak!" Sa gayon, ang bata ay muling tumigil sa pagsuso at nagsabi: "O, Allah! Gawin Mo akong katulad niya." Nang sabihin ng ina sa anak kung bakit, ang bata ay sumagot, "Ang makisig na lalaki ay isang mapang-abusong tao samantalang itong babaing alipin ay pinaratangan ng pagnanakaw at pakikipagtalik." (Sahih Bukhari, vol 4, Hadith bilang 645).

nagsimulang mangusap at nagpatunay na siya ay isang pagpapala mula sa Makapangyarihang Diyos. Ito ay isang banal na salaysay na nagbigay ng dakilang kalagayan ni Isa ﵇ (Hesus). Ang kanyang himalang pagsasalita mula sa kamusmusan ay palatandaan ng Makapangyarihang Gawa ng Dakilang Tagapaglikha ﷻ. At ito rin ay isang kahanga-hangang patunay sa kapangyarihang ipinagkaloob ng Allah ﷻ kay Isa ﵇ (Hesus) bilang isa sa Dakilang Propeta at Sugo ng Allah.

Qur'an 19:30-34 *"Siya (Isa [Hesus]) ay nagsabi: "Tunay na ako ay alipin ng Allah: Ako ay binigyan ng Kasulatan at ginawa Niya akong Propeta. At ako ay Kanyang pinagpala saan man ako naroroon at ipinag-utos sa akin ang pagdarasal at kawanggawa habang ako ay nabubuhay. At maging masunurin sa aking ina at hindi Niya ako ginawang suwail na mapagmataas. At kapayapaan sa akin sa araw na ako ay isinilang, at sa araw na ako ay mamamatay at sa araw na ako ay muling ibabangon. 'Yaon ay si Isa (Hesus), ang anak ni Maryam (Maria). (Ito ay) Isang pahayag ng katotohanan tungkol dito na kanilang pinag-aalinlanganan.''*

Ito ang pinakamahalagang yugto sa buhay ni Maria at ang himalang umugnay sa kanya at sa kanyang dakilang anak-si Isa (Hesus). Habang panahon, ang salaysay na ito ay mananatiling isang patunay sa kadakilaan ni Maria at ni Isa (Hesus). At sa huling yugto ng kasaysayan ni Maria, ang sanggol na si Isa (Hesus) ay nagbigay ng malinaw na pahayag upang magsilbing aral sa lahat na tao.

Qur'an 19 :35 *'Hindi angkop (sa kadakilaan) ng Allah na Siya ay nararapat na magkaroon ng anak (na lalaki). Luwalhati sa Kanya (higit Siyang Mataas kaysa sa lahat ng iniuugnay sa Kanya). Kung Kanyang itakda ang isang bagay, Siya ay magsasabi lamang ng 'Kun (Maging) 'Fayakun' (at Mangyayari nga.)'*

At si Isa (Hesus anak ni Maria) ay nagbigay paalaala sa sangkatauhan na bumalik sa malinis na pagsamba sa Makapangyarihang Diyos. Siya ay nag-anyaya :

Qur'an 19:36 *[Isa, (Hesus) ay nagsabi] : 'At katotohanan, ang Allah ang (Siyang) aking*

Panginoon at ang inyong Panginoon. Kaya, sambahin Siya (at tanging Siya lamang). Ito ang Matuwid na Landas'.

ANG MGA KATANGIAN NI MARIA

Bukod sa Banal na Qur'an, maraming Hadith (mga salita ng Propeta Muhammad ﷺ) ang naglarawan tungkol sa mga katangian ni Maria. Ito ay mga Hadith na pinananaligan at naitala ng kanyang mga kasamahan at napanatili nila sa mahabang panahon.

Si Tirmidhi, ang isa sa pinananaligang matuwid at pantas na mananalaysay ay nag-ulat na ayon kay Ali bin Abi Talib, sinabi ng Sugo ng Allah ﷺ na:

"Ang pinakadakilang babae (sa kanyang kapanahunan) ay si Maryam (Maria), ang anak na babae ni Imran, at ang pinakadakilang babae (sa panahon ng Propeta Muhammad) ay si Khadijah (ang kanyang asawa), anak na babae ni Khuwaylid."

At ayon sa pagtatala ni Ibn Jarir, isinalaysay ni Abu Musa Al Ash'ari na sinabi ng Sugo ng Allah ﷺ na:

"Maraming lalaki ang nakamtan ang ganap na pananalig at (ngunit) mula sa mga babae, si Maryam (Maria) na anak na babae ni Imran at si Asiyah, na asawa ni Fir'aun (Paraon) ang nakatamo ng kaganapan lamang."

SI MARIA AT ANG BABAENG MUSLIM

Maraming panahon na ang lumipas. Sa makabagong takbo ng buhay, tanging babaeng Muslim lamang ang nananatiling may pagkakahalintulad sa pananamit ni Maria. Ipinag-uutos ng Islam sa babaeng Muslim bilang isang marangal na mananampalataya na panatilihing maayos ang pananamit sa pamamagitan ng pagkubli sa anumang bahagi ng katawan na maaaring maging sanhi ng kawalan ng dangal at paggalang. Para sa isang babaeng Muslim, si Maria ay larawan ng isang marangal na babae na dapat tularan sa gawa, kilos at kaayusan. Siya ay isang inspirasyon na hindi maaaring maglaho magpakailanman sapagka't siya ay bahagi ng relihiyong Islam-ang pinagpalang relihiyon ng Dakilang Maykapal. Sa aming

paglalahad tungkol sa katauhan ni Maria, ang Dakilang Ina ni Isa ﷺ (Hesus), ating matatagpuan ang isang banal na pagsasalaysay na kailanman ay hindi natagpuan sa mga aklat ng ibang relihiyon. Bagaman, ang Kristiyanismo ay isang relihiyon na umiinog sa katauhan ni Isa ﷺ (Hesus) at tuwirang umuugnay kay Maria, walang magandang salaysay na maaaring tunghayan sa pahina ng kinikilala nilang Kasulatan-ang Bibliya. Ngunit, ang Banal na Qur'an, bilang Huling Kapahayagan ng Dakilang Maykapal ay siyang tanging aklat na nagtanggol sa mga maling paratang na iniuugnay sa katauhan ni Maria at ni Hesus ﷺ. Ito ay palatandaan at isang katotohanan, na higit na may karapatan ang relihiyong Islam na ibantayog sa buong sangkatauhan ang isa sa mga dakilang babae ng Sangkatauhan-si Maria, ang ina ni Isa (Hesus), ang Dakilang Propeta at Sugo ng Makapangyarihang Diyos-ang Allah ﷻ.

ANG HULING PANANALITA

Ang maikling lathalaing ito ay humahalaw sa isang mahalagang aspeto ng Islam at ito ay makapagdudulot ng higit pang pang-unawa sa

relihiyong Islam. Ang relihiyong Islam ay mayaman sa bawa't aspetong nais talakayin at bawa't pananaw na inilalahad ay makapagbibigay patnubay at kaalaman at may mga kasaysayang nagpapaalala sa tao kung paano ang kinahinatnan ng mga lahi ng nagdaang panahon. Matutunghayan din sa Banal na Qur'an ang paglikha kay Adan عليه السلام (Adam) at Eba (Hawa) at kung paano sila namuhay ng masagana, paano sila nagkasala at paano sila nagbalik-loob sa Panginoong Diyos. Tinalakay din dito, ang kasaysayan ni Propeta Nuh (Noah) at ang pagsuway ng kanyang pamayanan at kung paano dumating ang delubyo (malaking baha) bilang parusa sa kanila. Inilarawan din ng Banal na Qur'an ang bunga ng pagtakwil ni Paraon (Fir-aun) sa paanyaya ni Musa عليه السلام (Moises) at Harun عليه السلام (Aaron) sa pagsamba sa Nag-iisang Diyos at kung ano ang naging bunga ng pagtanggi niya. Isinalaysay din ang buhay ni Propeta Yusuf (Joseph) at ang kanyang amang si Yacub (Hakob) at mga kapatid niyang umalipusta sa kanyang kamusmusan. Matutunghayan din ang kasaysayan tungkol kay Propeta Ibrahim عليه السلام (Abraham), kay Propeta Lut عليه السلام (Lot), Propeta Yunus عليه السلام (Jonas), Propeta Isa عليه السلام (Hesus, anak ni Maria). Binanggit din ang ibang piniling Propeta ng

Allah na sina Propeta Yahya عليه السلام (Juan), Propeta Elias عليه السلام (Elijah), Propeta Idris عليه السلام (Enoch), Propeta Dawud عليه السلام (David), Propeta Sulayman عليه السلام (Soliman) at marami pang iba.

Hindi lamang mga kasaysayan ang nilalaman ng Banal na Qur'an kundi higit sa lahat mayroon ding mga batas na dapat sundin upang sa pagtahak sa masalimuot na agos ng buhay, ang tao ay may pinanghahawakang panuntunan upang makaiwas sa makasalanang gawain. Mayroon ding mga pamamaraan upang sa gayon, maabot ng tao ang pinakamataas na uri ng kabutihan at mapalapit sa kanyang Panginoon, tulad halimbawa: ang pagsamba, pagdarasal, ang paghingi ng kapatawaran, ang kawanggawa, ang pagdalangin, ang pag-aayuno at marami pang iba. Kung ano ang makabuluhan sa iba't ibang kalakaran ng ating mundo ay nakaturol lamang sa iisang katotohanan ---ang Pagsamba at Pagmamahal sa Nag-iisang tunay na Makapangyarihang Diyos na Siyang lumikha ng lahat ng nilalang. At ito ang pangunahing handog ng Islam sa lahat ng tao sa buong daigdig. Ang Islam ay isang pamamaraan ng buhay para sa lahat ng panahon at lahat ng pook, isang susi na lapat sa lahat

ng pintuan. Isang relihiyong kumikilala sa dambuhalang kalawakan at kumikilala sa pinakamaliit na bagay na nilikha, isang pinag-isang kaayusan para sa pangkalahatan. Ito ang Islam- ang pinagpalang relihiyon ng Dakilang Maykapal.

Dinadalangin ko na nawa'y ang maikling babasahing ito ay makatulong sa lahat ng naghahanap ng liwanag tungkol sa tunay na buhay at katauhan ni Maria, ang Dakilang Babae ng Sangkatauhan. Ang kasaysayan ni Maria sa Banal na Qur'an ay isang makabagbag-damdamin na tumitimo sa puso nang dahil sa maalab na salaysay, malinaw na paglalarawan at maging ang mga pananaw na nagbibigay inspirasyong kaugnay ng paksa tungkol sa pananampalataya at buhay.

At dinadalangin ko na nawa'y tanggapin ng Dakilang Allah ﷻ, (ang Panginoon ng lahat ng nilikha) ang pagpupunyagi na ito at pagpalain nawa Niya ang lahat ng taong tumulong upang higit na maisaayos ang lathalaing ito sa paraang maunawaan ng mga mambabasa. Marami pong salamat. Patnubayan nawa tayo ng Makapangyarihang Diyos.

مريم

بلغة التجالوج

أحمد جبريل سالاس